

Keskkonnateemaline ja kliimaalane teemanädal lasteaia (3–7-aastased)

Teemanädala sissejuhatus

Teemanädal on osa projektist "Alu Kooli lasteaia roheteadlikud rüblid". Projekti eesmärk on tutvustada rohetehnoloogiaga kliima- ja keskkonnakaitsemise teemasid, selgitada loodushoiu vajalikkust ja inimese mõju keskkonnale. Projekti raames soetati Alu lasteaiale tõukerattad ning tutvustatakse lastele keskkonna ja kliimakaitse teemasid. Viiakse läbi kolm temaatilist tundi ning tundides kuuldu kinnistamiseks koostati rühma õpetajatele teemanädala ideede nimekiri, kus keskkonna, kliima ja inimtegevuse mõju erinevaid aspekte arutatakse hommikuringis, kunsti ning meisterdamise ringides. Samuti saab õuesõppena vaadelda keskkonda, jälgida ilma muutusi ning selgitada ilma ja kliima erinevust. Looduse teemat saab lõimida väga erinevatel viisidel igapäevategevustesse ning oluline on laste teadmisi täiendada inimese mõjust keskkonnale ja kliimale.

Teemanädala eesmärgid

- Tutvustada lastele keskkonnateadlikkuse ja kliimamuutuste põhialuseid.
- Arendada arusaama sellest, kuidas nende tegevused mõjutavad loodust ja kliimat.
- Anda praktilisi oskusi vee, õhu ja mulla hoidmiseks ning transpordi keskkonnamõjude vähendamiseks.
- Lõimida õppetegevused loodusõppe, kunsti, liikumise ja mänguga.

Päevaplaanid

Esmaspäev: "Meie planeet Maa, loodus ja kliima"

Teooria: Maa on meie koduplaneet, kus elavad inimesed, loomad ja taimed. Meie loodus annab meile kõik eluks vajaliku: puhta õhu, vee ja toidu. Kui me ei hoolitse looduse eest, võib see haigestuda – tekivad suured prügimäed, loodus muutub mustaks ja loomadel pole enam elupaiku.

Kliima on ilma pikaajaline muster. Mõnikord muutub ilm päev-päevalt, kuid kliima muutub väga aeglaselt. Viimastel aastatel on teadlased märganud, et kliima muutub kiiremini kui varem – talved on soojemad, suved võivad olla liiga kuumad ning tormid ja vihmad tugevamad. Selle põhjuseks on kasvuhoonegaasid, mis tekivad näiteks autode ja tehaste tossust ning mis hoiavad soojust kinni nagu tekk.

Räägime, kuidas me saame aidata – näiteks vähem prügi tekitades, rohkem jalutades ja istutades puid. Samuti saame säästa energiat: kui kustutame tule, kui lahkume toast, ei jäta televiisorit või arvutit asjatult tööle ning paneme talvel akna kinni, et soojus ei läheks raisku. Elektri ja sooja tootmine vajab palju energiat, kuid kui me kasutame seda mõistlikult, saame aidata kliimat hoida.

Tegevused:

- **Mäng:** "Leia loodusesõbralik valik" (lapsed peavad valima, kas paber tuleks visata prügikasti või õigesse sorteerimiskohta).

- **Kunstitegevus:** "Minu koduplaneet" – lapsed joonistavad või meisterdavad taaskasutatud materjalidest oma nägemuse puhtast loodusest.
  - **Katse:** "Kasvuhooneefekti mudel" – klaaspurgis või kilekotis jääb õhk soojemaks kui selle ümbruses. Näitame, kuidas kasvuhoonegaasid hoiavad soojust kinni.
  - **Õuesõpe:** "Avastame loodust" – jalutuskäik, kus otsime taimi, loomi ja erinevaid loodusnähtusi.
-

Teisipäev: "Vesi ja selle hoidmine"

Teooria: Vesi on elu allikas. Me kasutame vett joomiseks, pesemiseks ja taimede kasvatamiseks. Kui vett raisata või reostada, võib see muutuda mustaks ja eluks kõlbmatuks.

Vesi ei püsi paigal – see rändab looduses ringi. Kui sajab vihma, imbub osa vett maasse ja jõuab lõpuks jõgedesse ning järvedesse. Osa veest aurab üles taeva poole ja muutub pilvedeks. Kui pilved saavad raskeks, hakkab jälle vihma sadama ja ring algab otsast peale. Seda nimetatakse veeringeks. Just tänu veeringele on meil alati vett kasutada.

Räägime, kuidas saame vett hoida – näiteks sulgedes kraani hammastepesu ajal, lühendades duši all käimise aega ja pestes pesu täis masinatäitega, et mitte vett raisata. Samuti saame vihmavett koguda ja kasutada taimi kastmiseks.

Tegevused:

- **Katse:** "Must vesi ja puhas vesi" – lastele näidatakse, kuidas must vett saab filtriga puhastada.
  - **Mäng:** "Veetilga seiklus" – rollimäng, kus lapsed kehastuvad veetilkadeks ja liiguvad looduse veeringes.
  - **Kunstitegevus:** "Tilkade tants" – vesivärvidega maalimine.
  - **Õuesõpe:** "Vihmavee kogumine" – koos lastega kogutakse vihmavett ja räägitakse, kuidas seda saab kasutada.
-

Kolmapäev: "Õhk ja selle puhtus"

Teooria: Õhk on nähtamatu ja seda ei saa käega katsuda, kuid me vajame seda elamiseks. Ilma õhuta ei saa inimesed hingata, loomad elada ega taimed kasvada. Õhus on hapnik, mida kõik elusolendid vajavad. Kui hingame sisse, läheb hapnik meie kehasse ja annab meile jõudu liikuda ja tegutseda.

Õhku vajavad ka taimed. Päeval võtavad taimed õhust süsihappegaasi ja toodavad meile hapnikku. Seepärast on puud ja taimed meie parimad sõbrad – mida rohkem neid on, seda puhtam on meie õhk.

Aga õhku võib ka mustaks teha. Autod, tehased ja isegi lõkkes võivad paisata õhku suitsu ja mustust, mida me hingame sisse. Kui õhk on saastunud, võib see panna meid kõhima, muuta ilma soojemaks ja halvasti mõjuda loomadele ning taimedele.

Seepärast peame hoidma õhku puhtana! Me saame aidata, kui kasutame vähem autosid, istutame rohkem puid ja ei tee lõket vales kohas.

Tegevused:

- **Katse:** "Õhupallide liikumine" – lastele näidatakse, kuidas õhk liigutab kergelt õhupalle ja mõistetakse, kuidas õhk liikuda saab. "Kust on õhku vaja?" – lastel palutakse hoida hinge kinni ja seejärel sügavalt sisse hingata. Arutleme, miks me tunneme end paremini, kui saame hingata.
- **Mäng:** "Õhupuhastusmäng" – lastele antakse ülesanne puhastada õhku, nagu seda teevad taimed, ja liikumismängu kaudu näitame, kuidas õhk puhtaks jääb. "Otsime õhku!" – lapsed püüavad tunnetada õhku, näiteks lehvitates paberilehte või puhumise abil.
- **Kunstitegevus:** "Puhas õhk" – lapsed loovad kunstiteose, mis kujutab puhtast õhust ja taimedest. "Õhumullid paberil" – lapsed puhuvad värvilist seebivett paberile, et luua kauneid mullimustreid.
- **Õuesõpe:** "Õhu liikumine" – koos lastega vaatame, kuidas tuul liigub ning räägime, kuidas looduses hoitakse õhu puhtust. "Tunne tuult" – jalutuskäik õues, kus lapsed püüavad tuult (nt õhupallidega, sulgede või seebimullidega).

Neljapäev: "Mulla, taimede ja looduse hoidmine"

Teooria: Muld on nagu voodi, kus taimed saavad kasvada. See hoiab taimi paigal ja annab neile toitu ning vett. Ilma mullata ei saaks kasvada ei puud, lilled ega köögiviljad. Seega, kui hoolitseme mulla eest, hoolitseme ka taimede ja kogu looduse eest.

Muld tekib väga aeglaselt – see koosneb väikestest kivikestest, vanade taimede lehtedest ja loomade jäänustest. Kui muld muutub mustaks ja toitainerikkaks, saavad seal kasvada tugevad ja terved taimed. Kuid kui me reostame loodust või kõnnime igal pool, kus kasvavad taimed, võib muld muutuda halvaks ja taimed ei suuda enam kasvada.

Seepärast tuleb mulda hoida! Me ei tohi visata prügi loodusesse, peame hoolitsema taimede eest ja ei tohi astuda sinna, kus kasvavad väikesed taimed. Samuti saame aidata mulda, kui kogume langenud lehti ja toidujäätmeid ning teeme neist komposti – see on nagu vitamiin mullale!

Tegevused:

- **Katse:** "Maapinna puhastamine" – lapsed saavad koguda looduses prügi ja teha aktiivse rollimängu, kuidas taastada looduse tervis. "Muld ja vesi" – lapsed valavad vett liivale ja mullale ning vaatavad, kuidas vesi erinevalt imendub. Arutleme, miks muld on taimede jaoks parem kui liiv.
- **Mäng:** "Mullaseiklused" – lastele tutvustatakse erinevaid maapinna kihte ja kuidas need aitavad loodust kasvada. "Mulla aardejaht" – lapsed otsivad mullast väikseid aardeid (kivikesi, lehti, putukaid) ja räägime, miks need kõik on osa loodusest.
- **Kunstitegevus:** "Minu mulla elu" – loovtöö, kus lapsed meisterdavad mulda ja taimi kujutavaid pilte. "Mulla värvid" – lapsed joonistavad erinevaid maapinnal leiduvaid mustreid või teevad looduslikest materjalidest pildikollaaže.

- **Õuesõpe:** "Loodusmängud" – koos lastele õpetatakse mulda uurima, kuidas taimed mulda juurduda saavad ja mulda kaitsta. "Vaatleme mulda" – läheme õue ja uurime, kes mullas elavad (ussid, putukad, taimejuured).

Reede: "Kliimamuutused ja kasvuhoonegaasid"

Teooria: Kliima on ilma pikaajaline muster. Näiteks Eestis on talvel külm ja suvel soe, sest meie kliima on selline. Kuid viimasel ajal on teadlased märganud, et kliima muutub kiiremini kui varem – talved ei ole enam nii külmad ja suved võivad muutuda liiga kuumaks. Ka tormid ja vihmad on muutunud tugevamaks.

Kliimamuutuste üheks põhjuseks on kasvuhoonegaasid. Need on gaasid, mis tekivad näiteks autode ja tehaste tossust. Kui need gaasid kogunevad õhku, hoiavad nad soojust kinni nagu tekk – see tähendab, et Maa muutub järjest soojemaks. Seda nimetatakse kasvuhooneefektiks.

Kui Maa läheb liiga kuumaks, võivad juhtuda probleemid: jää mägedes sulab, meretase tõuseb ja ilm muutub tormiseks. Loomadel ja inimestel võib olla raskem elada, sest neil võib hakata liiga palav või nad ei leia enam kodu, kui meri tõuseb.

Aga me saame aidata! Me saame: kasutada vähem autosid ja rohkem jala käia või rattaga sõita. Hoida elektrit kokku – kustutada tuled, kui neid ei ole vaja. Istutada rohkem puid, sest puud neelavad kasvuhoonegaase. Kasutada rohelist energiat, näiteks päikese- ja tuuleenergiat.

Tegevused:

- **Katse: "Kasvuhooneefekt"** – Pange kaks klaaspurki õue päikese kätte: ühte purki pange kaas peale, teise jätke lahti. Pärast mõnda aega katsume, kumb purk on soojem. Arutleme, kuidas kasvuhoonegaasid hoiavad soojust kinni.
- **Mäng: "Kasvuhoonegaaside jaht"** – Lapsed kehastuvad kasvuhoonegaasideks ja Maa pinnale laskuvad puud (teised lapsed) peavad neid kinni püüdma. Selgitame, kuidas rohkem puid aitab kliimat kaitsta. "Roheline tulevik" – lapsed valivad keskkonnasõbralikke valikuid mängus.
- **Õuesõpe: "Taimed ja kliima"** – "Kliima jälgimine" – jälgime ilma ja räägime, kuidas erinevad kliimamuutused meie ümber toimuvad. Käime õues ja vaatleme puid ning taimi. Arutame, kuidas need aitavad õhku puhastada ja kliimat hoida.
- **Kunstitegevus: "Maa tulevik"** – Lapsed joonistavad, milline võiks olla Maa, kui me hoolitseme looduse eest, ja milline see võiks olla, kui me seda ei tee. "Kliimamuutused" – lapsed joonistavad oma nägemuse sellest, kuidas maailm võiks välja näha, kui me aitaksime kliimat hoida.

Projekti ja materjalide koostamist toetanud Eesti riik.

KLIIMAMINISTEERIUM